

	T.Mamatqulov-TerDU "Raqamli iqtisodiyot,biznes boshqaruv va ekonometrika" kafedrasi katta o'qituvchisi
9	Taqrizchilar: Termiz iqtisodiyot va servis Universiteti, Xalqaro hamkorlik bo'yicha prorektor, i.f.d.(DCs) dots.Sh.N. Otamurodov Termiz davlat universiteti Iqtisodiyot va turizm fakulteti "Turizm va mehmonxona xo'jaligi" kafedrasi i.f.d. dots. O'.D. Radjabov

Ry. 3r. FD

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TERMIZ DAVLAT UNIVERSITETI

Ro'yxatga olindi
№ BD-60411400-1.22
" 26" 06 2024 yil

INSON KAPITALI
IQTISODIYOTI

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 400000 Biznes, Boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi: 410000 Biznes va boshqaruv
Ta'lim yo'nalishi: 60411400 Inson resurslarini boshqarish

Termiz-2024

Fan/modul kodi ECHO6	O'quv yili 2024-2025	Semestr 6	Kreditlar 5
Fan/modul turi majburiy	Ta'lim tili o'zbek	Haftadagi dars soatlari 5	
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama
1	Inson kapitali iqtisodiyoti	72	150
2	I.O'quv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni “Inson kapitali iqtisodiyoti” fanida inson kapitali tarkibi, uning turlari shakllanish shartlari, investitsiya kiritish omillari, inson kapitalini samadorligini o'lchash usullari, intellektual inson kapitalidan samarali foydalanish mezonlari, milliy inson kapitalini shakllantirish turaliyotlari baholash usullari ham tushuntiriladi. Fan mazmunini anglab etish - talabning shaxsiy fikrlashi, tahlil jarayonlarida ishtirok etishi, muammolarin bartaraf etish bo'yicha shaxsiy fikrga ega bo'lishi juda muhimdir. Fanning asosiy jihati- inson kapitali iqtisodiyotining nazariy asoslari tushuntiriladi, inson kapitalining tarkibi, milliy inson kapitalini shakllantirish shartlari, inson kapitalini baholash ko'rsatkichlari, hududning inson kapitalini boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy holatlarini tahlil qilish va qarorlar qabul qilishni o'rgatish xayotiy zaruriyat ekanligi bilan muhim. “Inson kapitali iqtisodiyoti” fani umumkasbiy fanlar va ixtisoslik blokiga kiritilgan kurs hisoblanib, 3-kursning 6 semestrda o'qitiladi. Mazkur fan boshqa mutaxassislik fanlarining nazariy va uslubiy asosini tashkil qiladi. O'quv fanining maqsadi va vazifalari Fanning maqsadi - talabalarda inson kapitalini ijtimoiy – iqtisodiy mohiyatini tushuntirish; -inson kapitali iqtisodiyotiga oid asosiy tushunchalar yoritib berish; -milliy inson kapitalini rivojlantirish shartlari o'rgatish; -raqobatbardosh inson kapitalini shakllantirish omillari tavsiflash; -korxonaning inson kapitalini baholash bo'yicha yo'nalish ixtisosligiga mos bilim ko'nikma va malakanishakllantirish; -inson kapitalini baholash ko'rsatkichlari tushuntirish; -hududning inson kapitalini boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy holatlarini tahlil qilishni o'rgantishdan iborat. Fanning vazifalari – talabalarga ishchi xodimlar o'rtasida sog'lom raqobatni ta'minlashning o'ziga xos xususiyatlarini o'rgatish; mehnat bozor segmentasiyasi, strategik va taktik rejalashtirishni bilish; korxonada kadrlarning malakasini oshirish dasturini ishlab chiqish va yo'lga qo'yishni		

o'rgatish; inson kapitaliga samoya kiritish yo'nalishlarini o'rganish; mehnat bozorida raqobatbardoshlikni oshirishda inson kapitali omillari, inson kapitalidan samarali foydalanishni tashkil etish, milliy inson kapitaliga investitsiya samadorligini tahlil qilish, inson kapitalini baholash ko'rsatkichlari va usullari, inson kapitalini raqobatbardoshligini baholash, inson kapitalini raqobatbardoshligini baholash, mintaqaning inson kapitalini boshqarish uslubi, O'zbekistonda milliy inson kapitalini rivojlantirish tendensiyalari holatlarni tahlil qilish va o'rgatishdan iborat.	II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: (THEMES) 1-mavzu. “Inson kapitali iqtisodiyoti” fani: Asosiy tushuncha va bosqichlari. Inson kapitali nazariyasining shakllanishi va rivojlanishi. Inson kapitali va inson taraqqiyotiga nazariy qarashlar. Inson kapitalining ijtimoiy – iqtisodiy mohiyati. Inson kapitalining mohiyati va xarakterli xususiyatlari. Inson kapitali va uning tarkibi. Inson kapitalining nazariy tushunchalari va ularning evolyutsiyasi. Zamonaviy iqtisodiy munosabatlar tizimidagi inson kapitalining mohiyati va xarakterli xususiyatlari. Bilimlarni boshqarishning zamonaviy modellari "intellektual kapital" tushunchasi. Inson kapitali nazariyasi zamonaviy talqinida ma'lum shartlarga ega va jahon falsafiy, so'ngra iqtisodiy fikrining rivojlanishining tabiiy natijasidir. Iqtisodiy fanda inson ishlab chiqarishning asosiy omili sifatida bir qator tushunchalar, xususan, mehnat resurslari, ishchi kuchi yoki inson omili bilan belgilanadi. Inson kapitaliga bag'ishlangan mahalliy va xorijiy adabiyotlarni tahlil qilish. Inson resurslarini boshqarish kontsepsiyasida inson strukturaning elementi sifatida emas, balki uchta tarkibiy qism – mehnat funksiyasi, ijtimoiy munosabatlar, xodimning holatini o'z ichiga olgan manba sifatida qaraldi. Korxonada insonni boshqarish kontsepsiyasida shaxs tashkilotning asosiy sub'ekti va boshqaruvning asosiy ob'ekti sifatida ishlaydi. Inson kapitali ishlab chiqarish mahsuloti sifatida inson o'rganish va mehnat faoliyati jarayonida oladigan bilim, ko'nikma va ko'nikmalarni anglatadi. Inson kapitalining uni jismoniy kapitaldan ajratib turadigan xususiyatlari. Jismoniy va inson kapitali o'rtasidagi farqlarga qaramay, ularning shakllanishi ma'lum o'xshashliklarga egaligi. Inson kapitali mahsulotning qo'shimcha qiymatini ta'minlaydigan ishlab chiqarish jarayonining universal, mustaqil tarkibiy qismi sifatida ko'rib chiqilishi kerak degan fikr mavjud. "Inson kapitali" toifasining bunday tarkibi ijtimoiy ishlab chiqarish tizimida ro'y bergan va yanada rivojlangan muhim o'zgarishlarning ko'p qirraliligini ifodalaydi. Mustaqil ta'lim: Inson kapitali nazariyasining shakllanishi va rivojlanishi. Inson kapitali va inson taraqqiyotiga nazariy qarashlar. Inson kapitalining ijtimoiy – iqtisodiy mohiyati. Inson kapitalining mohiyati va xarakterli xususiyatlari.
--	---

2-mavzu. Inson kapitalini shakllantirish asoslari.

Inson kapitalining tarkibiy mazmuni. Inson kapitali turlarining tasnifi va ularning tavsiflari. Inson kapitalini shakllantirish omillari va shartlari. Sanoat va innovatsion rivojlanishning tizimni tashkil etuvchi omil sifatida inson kapitalining tarkibiy tarkibi. Inson kapitali turlarining tasnifi va ularning qiyosiy xususiyatlari. O'zbekistonda raqobatbardosh inson kapitalini shakllantirish shartlari va omillarini baholash. Inson kapitalining nomoddiy tabiati va ko'p o'lchovliligini hisobga olgan holda, turli mualliflar inson kapitali tushunchasini erkin shakllantiradilar va uning alohida tarkibiy elementlariga noaniq urg'u berishadi. Inson kapitalining turli jihatlarini o'rganish shuni ko'rsatdiki, bu ko'p o'lchovli hodisa bo'lib, ichki tuzilishga ega bo'lib, u doimiy bo'lib qolmaydi, balki vaqt o'tishi bilan dinamik ravishda rivojlanadi. Ayrim olimlarning fikriga ko'ra, inson kapitali intellektual, jismoniy va psixologik jihatdan farq qiladi.

Inson kapitalining tarkibiy elementlarini tahlil qilishda mavjud yondashuvlarni umumlashtirib, uning turli tarkibiy qismlari o'rtasida o'zaro bog'liqlik mavjudligini ta'kidlash kerak. Inson kapitalining funktsional bo'linishi tushunchasi inson kapitalini uning mazmunini ifodalovchi funktsiyalar bo'yicha tasniflashga asoslangan. Davlat miqyosidagi inson kapitalining milliy darajasi barcha turdagi inson kapitalarini bir butunga birlashtiradi. **Mustaqil ta'lim:** Inson kapitali va uning tarkibi. Inson kapitalining tarkibiy mazmuni. Inson kapitali turlarining tasnifi va ularning tavsiflari.

3-mavzu. Inson kapitaliga sarmoya kiritish yo'nalishlari.

Inson kapitali mikro, mezo va makro darajada baholash uslubi. Inson kapitaliga sarmoya kiritish mexanizmlari. Shaxsiy, korporativ va milliy inson kapitaliga sarmoya kiritish samaradorligini. Inson kapitali murakkab ijtimoiy-iqtisodiy kategoriya bo'lib, miqdoriy va sifat jihatidan aniqligi bilan ajralib turadi. Turli davrlarda iqtisodchilar inson kapitalini baholash usullarini ishlab chiqdilar va tegishli tushunchalarni kiritdilar. Insonning qiymati, mehnat qiymati, ishchi kuchi qiymati, inson kapitalining qiymati, yashash qiymati, ta'lim fondining qiymati va boshqalar. Kamchiliklarni hisobga olgan holda inson kapitalini xarajatlar bo'yicha baholash metodikasi, JB tahlilchilari inson kapitali qiymatini baholashning chegirmali usulini taklif qilishdi.

Axborot jamiyatining rivojlanishi sharoitida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va yuqori texnologiyali mahsulotlardan foydalanish birinchi o'ringa chiqadi, ular ishchi kuchi sifatiga yuqori talablarni qo'yadi, sifat xususiyatlarini shakllantirishga katta mablag' sarflashni talab qiladi, amalga oshirish jarayonida kapitallashtirilib, inson kapitaliga aylanadi. Inson kapitaliga investitsiyalar, shuningdek, inson kapitaliga investitsiyalar bir vaqtning o'zida davlat, korxonalar, shaxsning oilasi va o'zi tomonidan amalga oshirilishi bilan tavsiflanadi. O'ilaviy inson kapitali toifasi asosiy hisoblanadi, chunki oilaviy inson kapitali mikro, mezo va makro darajada odamlar

kapitalini shakllantirish manbai hisoblanadi. **Mustaqil ta'lim:** Inson kapitalini shakllantirish omillari va shartlari. Inson kapitali mikro, mezo va makro darajada baholash uslubi. Inson kapitaliga sarmoya kiritish mexanizmlari

4-mavzu. Mehnat bozorida raqobatbardoshlikni oshirishda inson kapitali omillari.

Mehnat bozori segmentatsiyasi va intellektual inson kapitali. Mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lmagan aholi va yoshlarni ish bilan bandligining kafolatlari. Uyushmagan yoshlarni mehnat bozorida raqobatbardosh kasb-hunarlariga o'qitish va xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish. Rivojlanayotgan ichki mehnat bozori turli xil ijtimoiy, kasbiy va yosh guruhlarning qarama-qarshiliklari va manfaatlarining to'qnashuvi maydoniga aylandi. Bandlik va mehnat bozorining ishlash mexanizmini o'rganishga o'rnatilgan nazariy yondashuvlar quyidagi tushunchalar shaklida ifodalanishi mumkin: klassik, neoklassik, institutsional, Keyns va monetaristik.

Mehnat bozori funktsiyalarini aniqlashga turli xil yondashuvlar, bizning fikrimizcha, jamiyat rivojlanishining ma'lum bir davrida mehnatning rol funktsiyalari bilan belgilanadi.

Mehnat bozorining tarkibiy qismlari yoki elementlari. Xodim va ish beruvchi o'rtasida yuzaga keladigan iqtisodiy tengsizlik sharoitida ish haqi to'lanadigan ishchilar o'z manfaatlarini himoya qiladigan professional tashkilotga qo'shilish orqali munosib ish haqi darajasiga erishishlari mumkin. Mehnat sohasiga bozor munosabatlarini joriy etish 1991 yilda "bandlik to'g'risida" gi Qonuni qabul qilinishi bilan boshlandi, unda birinchi marta ishsizlik, mehnat bozori, mehnatga talab va taklif va boshqalar kabi tushunchalar belgilandi. **Mustaqil ta'lim:** Shaxsiy, korporativ va milliy inson kapitaliga sarmoya kiritish samaradorligini. Mehnat bozori segmentatsiyasi va intellektual inson kapitali. Mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lmagan aholi va yoshlarni ish bilan bandligining kafolatlari.

5-mavzu. Inson kapitalidan samarali foydalanishni tashkil etish.

Korxonalarda inson resurslaridan foydalanish va boshqarish modellari. Inson kapitalidan foydalanish samaradorligini o'lchash va baholash usullari. Milliy, mintaqaviy va korporativ inson kapitalidan foydalanish samaradorligi ko'rsatkichlari. Postindustrial jamiyatning zamonaviy rivojlanishi muqarrar ravishda ishchi kuchi tarkibi va sifatining o'zgarishiga, ishchilarning kasbiy malaka darajasiga, ularning mehnat intizomiga va boshqalarga qo'yiladigan talablarning oshishiga olib keladi. Zamonaviy iqtisodiy adabiyotlarda korxonalarning inson resurslaridan foydalanish va boshqarish uchun ko'plab usul va yondashuvlar mavjud. XX asrning 90-yillari boshlarida postsovet hududida qo'llanilgan inson resurslarini boshqarishga yondashuv.

Korxonalarining samaradorligi ko'p jihatdan ichki zaxiralardan foydalanish darajasi bilan belgilanadi, buning uchun xodimlardan foydalanish samaradorligini baholash tartibi ko'zda tutilgan. Inson resurslari mehnatini

baholashning miqdoriy usullari kasbiy faoliyat samaradorligiga ta'sir qiluvchi xodimlarning sifat darajasini raqamli baholash usullarini o'z ichiga oladi.

Inson kapitali jamiyatning iqtisodiy salohiyatining ajralmas qismi, milliy iqtisodiyotning moddiy tovarlar va xizmatlarni ishlab chiqarish qobiliyati sifatida qaralishi. Inson kapitalini baholash juda qiyin, chunki bu toifa yaxlit, integral xususiyatga ega. **Mustaqil ta'lim**: Uyushmagan yoshlarni mehnat bozorida raqobatbardosh kasb-hunarlariga o'qitish va xotin-qizlar ta'dibkorligini rivojlantirish. Korxonalarda inson resurslaridan foydalanish va boshqarish modellari. Inson kapitalidan foydalanish samaradorligini o'ichash va baholash uslublari.

6-mavzu. Milliy inson kapitaliga investitsiya samaradorligini tahlil qilish.

Inson kapitaliga qilinadigan investitsiyalar haqida umumiy tushunchalar. Inson kapitalining eng muhim tarkibiy qismi sifatida ta'limga sarmoya kiritish samaradorligini baholash. Kasbiy ta'lim dasturlari va kasbga yo'naltirish muhiti asosida inson kapitalini boshqarish mexanizmi. Inson kapitaliga investitsiyalarning asosiy yo'nalishlari. Zamonaviy dunyoda ta'lim sohasining holati juda murakkab va ziddiyatli. Dunyoning aksariyat mamlakatlarida aholining ta'lim darajasini tavsiflovchi ko'rsatkichlar tizimini hisobga olish etarli darajada ishlab chiqilgan. Samaradorlik indeksiga asoslangan ikkinchi modelning afzalligi shundaki, u maktab tumanlarining qashshoqlik darajasidagi farqlarni hisobga oladi.

Hisob-kitoblar ta'limga investitsiyalar samaradorligini baholash natijalarini umumlashtirish bilan yakunlanadi. Inson kapitali asosan ta'lim va ta'lim orqali yaratiladi va quriladi. Mahalliy universitetlarda modulli o'qitishning amaliy amalga oshirilishini tahlil qilish uning afzalliklari va kamchiliklarini aniqlashga imkon berdi. **Mustaqil ta'lim**: Milliy, mintaqaviy va korporativ inson kapitalidan foydalanish samaradorligi ko'rsatkichlari. Inson kapitaliga qilinadigan investitsiyalar haqida umumiy tushunchalar. Inson kapitalining eng muhim tarkibiy qismi sifatida ta'limga sarmoya kiritish samaradorligini baholash.

7-mavzu. Inson kapitalini baholash ko'rsatkichlari va usullari.

Inson kapitalini baholash usullari. Inson kapitalini baholash ko'rsatkichlari. Korhona inson kapitalini baholash usullari. Xorijiy va mahalliy amaliyotda inson kapitalini baholash yondashuvlari va usullarini tahlil qilish asosida ularni tasniflash mezonlari aniqlandi. Zamonaviy korxonalarining inson kapitalini amaliy baholash. Inson kapitali murakkab ichki tuzilishga ega. Nazariyotchilar orasida inson kapitalining ichki tarkibi to'g'risida hali ham yagona fikr yo'q. Inson kapitali hajmi va sifatini tavsiflovchi ko'rsatkichlar. Tabiiy ko'rsatkichlar bilan bir qatorda O'zbekiston Respublikasi mintaqalari kesimida ta'lim jam'armasining qiymat ko'rsatkichlari tahlil qilindi.

Inson kapitalini tavsiflovchi individual ko'rsatkichlar tahlil qilinishi.

Intellektual va ijodiy qobiliyatlar va yangi ilmiy bilimlarni olish o'rtasidagi bog'liqlik tadqiqotchilar sonining ro'yxatdan o'tgan patentlar soniga nisbatini ko'rsatadi. Inson kapitalining muhim qismi sog'liqni saqlash kapitali bo'lib, uni baholash uchun fanlararo yondashuvdan foydalangan holda ko'rsatkichlar taklif etiladi. **Mustaqil ta'lim**: Kasbiy ta'lim dasturlari va kasbga yo'naltirish muhiti asosida inson kapitalini boshqarish mexanizmi. Inson kapitaliga investitsiyalarning asosiy yo'nalishlari. Inson kapitalini baholash usullari. Inson kapitalini baholash ko'rsatkichlari. Korhona inson kapitalini baholash usullari.

8-mavzu. Inson kapitalini raqobatbardoshligini baholash.

Zamonaviy dunyoda davlatlar, mintaqalar yoki kompaniyalarning raqobatbardoshligi tobora ko'proq sifatli inson kapitalini shakllantirishdagi muvaffaqiyatlar bilan belgilanadi. Inson kapitalini shakllantirish va raqobatbardoshligini ta'minlash omillari. Inson kapitalining raqobatbardoshligini baholash. Uyushmagan yoshlarni mehnat bozorida raqobatbardosh kasb hunarlarga o'qitish va ularni ishga joylashtirish. Inson kapitalining raqobatbardoshligiga nisbatan bir necha darajalar ham ajralib turadi. Ishsizlikka nisbatan bunday xilma-xil baho, ro'yxatdan o'tmagan ishsizlarni o'z-o'zini ish bilan ta'minlaydigan aholi toifasiga kiritish natijasida muvaffaqiyatli statistika olinishi bilan izohlanadi.

Ishchi kuchiga bo'lgan talabni o'rganishda ishsizlik bilan bog'liq ko'rsatkichlar katta ahamiyatga ega. Mavjud nuqtai nazarlarni tahlil qilish asosida innovatsion iqtisodiyotda inson kapitalining shakllanishi va raqobatbardoshligini ta'minlashga ta'sir qiluvchi omillarni tizimlashtirish amalga oshirildi. Ko'pgina tadqiqotlar natijalariga asoslanib, inson kapitalining raqobatbardoshligini baholash har tomonlama va iqtisodiy tahlilning turli darajalarida amalga oshirilishi kerak, deb ta'kidlash mumkin. Inson kapitalining raqobatbardoshligini kompleks baholash algoritmi iqtisodiyotning turli darajalariga. **Mustaqil ta'lim**: Inson kapitalini shakllantirish va raqobatbardoshligini ta'minlash omillari. Inson kapitalining raqobatbardoshligini baholash. Uyushmagan yoshlarni mehnat bozorida raqobatbardosh kasb hunarlarga o'qitish va ularni ishga joylashtirish

9-mavzu. Mintaqaning inson kapitalini boshqarish uslublari.

Inson kapitaliga asoslangan innovatsion rivojlanishning hududiy jihatlari. Mintaqaning inson kapitalini boshqarish samaradorligini baholash. Mintaqaning inson kapitalini boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi. Amaliyotda innovatsionlikning mintaqaviy tarkibiy qismi ko'rinadigan xorijiy mamlakatlarning innovatsion rivojlanish tajribasi o'rganildi. Metodikalarda innovatsion indeks mintaqaning innovatsion rivojlanish darajasining asosiy xususiyati sifatida ishlatiladi. Innovatsiya bilan bog'liq turli ko'rsatkichlarni o'lehashning mavjud usullarini qiyosiy o'rganish shuni ko'rsatdiki, innovatsiyalarning ishlash ko'rsatkichlarini uch guruhga bo'lish mumkin: innovatsiyalarni integral baholash ko'rsatkichlari; xususiy baholash

ko'rsatkichlari; innovatsiyalar xavfini baholash ko'rsatkichlari. Davlat mintaqalarining innovatsion va axborot-kommunikatsiya salohiyatini tahlil qilish quyidagi ko'rsatkichlar asosida ularning rivojlanish darajasini aniqlashga imkon berdi. Mintaqaviy innovatsion tizimlar nis doirasini shakllantiradi. Mintaqaviy darajadagi innovatsion tizimning eng muhim elementi uning kadrlar bilan ta'minlanishi hisoblanadi. Innovatsion faoliyatning kadrlar tarkibiy qismiga nafaqat ilmiy xodimlar, balki tabirkorlar, iqtisodiyotning turli sohalaridagi yosh mutaxassislar ham kiradi. Mustaqil ta'lim: Inson kapitaliga asoslangan innovatsion rivojlanishning hududiy jihatlar. Mintaqaning inson kapitalini boshqarish samaradorligini baholash. Mintaqaning inson kapitalini boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi. 10-mavzu. O'zbekistonda milliy inson kapitalini rivojlantirish tendensiyalari. O'zbekistonda inson kapitalining shakllanishida "Kadrlar tayorlash milliy dasturi"ning roli. Intelektual inson kapitali - raqamli iqtisodiyotning asosiy omili. Milliy inson kapitaliga sarmoya kiritish yo'nalishlari. Butun dunyoda mavjud soha va tarmoqlarning raqamli ko'rinishga o'tayotganligi, globallashuv va integratsiya jarayonlarining jadallashuvi har bir mamlakat uchun raqamli iqtisodiyotni shakllantirish va rivojlantirishni zaruriy masalaga aylantirdi. Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish hozirda dunyo davlatlarining ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy hayotga birdek ta'sir ko'rsatayotgan global inqiroz sharoitida nafaqat ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalarini balki barcha mavjud sohalar faoliyatini qayta tiklash uchun eng samarali yo'l hisoblanadi. Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish bir tomondan yuqori darajada shakllangan raqamli infratuzilmaga (sifatli internet aloqa tizimi, soha va tarmoqlarni to'liq raqamlashtirish, ish va o'qish jarayonlariga to'liq AKTlarni joriy qilish va hokazolar) ehtiyoj sezsa, ikkinch tomondan raqamli texnologiyalar va AKTlar bilan ishlay oladigan, yuksak intellektual salohiyatga ega inson kapitalini talab qiladi. Mustaqil ta'lim: O'zbekistonda inson kapitalining shakllanishida "Kadrlar tayorlash milliy dasturi"ning roli. Intelektual inson kapitali - raqamli iqtisodiyotning asosiy omili. Milliy inson kapitaliga sarmoya kiritish yo'nalishlari	9. Mintaqaning inson kapitalini boshqarish uslubi 10. O'zbekistonda milliy inson kapitalini rivojlantirish tendensiyalari Amaliy mashg'ulotlar multimedia quvullarini bilan j'hozlangan auditoriyada bir akadem. guruha bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar e'rdamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq. V. Kurs ishi (loyihasi)ni tashkil etish bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar Fan bo'yicha kurs ishi (loyihasi) o'quv rejasida rejalashtirilmagan. VI. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: 1. Inson kapitali nazariyasining shakllanishi va rivojlanishi. 2. Inson kapitali va inson taraqqiyotiga nazariy qarashlar 3. Inson kapitalini shakllantirish asoslari 4. Inson kapitali turlarining tasnifi va ularning tavsiflari. 5. Inson kapitaliga sarmoya kiritish yo'nalishlari. 6. Inson kapitali mikro, mezo va makro darajada baholash uslubi 7. Mehnat bozorida raqobatbardoshlikni oshirishda inson kapitali omillari. 8. Mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lmagan aholi va yoshlarni ish bilan bandligining kafolatlari. 9. Inson kapitalidan samarali foydalanishni tashkil etish. 10. Korxonalarda inson resurslaridan foydalanish va boshqarish modellari. 11. Milliy inson kapitaliga investitsiya samaradorligini tahlil qilish. 12. Inson kapitaliga qilinadigan investitsiyalar haqida umumiy tushunchalar. 13. Inson kapitalini baholash ko'rsatkichlari va usullari. 14. Xorijiy va mahalliy amaliyotda inson kapitalini baholash yondashuvlari va usullarini tahlil qilish asosida ularni tasniflash mezonlari aniqlandi. 15. Inson kapitalini raqobatbardoshligini baholash Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi. Izoh- Mustaqil ta'lim va mustaqil ish mavzulari hamda ularning bajarilish shakllari, tegishli maksimal ball va topshirish muddatlari modul - kredit bo'yicha taqsimot jadvalida berilgan.
IV. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar. Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi: 1. "Inson kapitali iqtisodiyoti" fani: Asosiy tushuncha va bosqichlari. 2. Inson kapitalini shakllantirish asoslari. 3. Inson kapitaliga sarmoya kiritish yo'nalishlari 4. Mehnat bozorida raqobatbardoshlikni oshirishda inson kapitali omillari 5. Inson kapitalidan samarali foydalanishni tashkil etish. 6. Milliy inson kapitaliga investitsiya samaradorligini tahlil qilish. 7. Inson kapitalini baholash ko'rsatkichlari va usullari. 8. Inson kapitalini raqobatbardoshligini baholash	V. Ta'lim natijalari (Kasbiy kompetensiyalari) Learning Outcomes (Professional Competences) Inson resurslarini boshqarish fanini o'zlashtirish uchun o'qitishning ilg'or va zamonaviy usullaridan foydalangan holda, yangi informatsion - pedagogik texnologiyalarni tadbir etib, talabalarda bilim, ko'nikma va malakalar shakllanadi. Shuningdek, atroflicha bilim olish maqsadida, talabalarga musqatli ish va mustaqil ta'lim beriladi. Bu fanning yutuqlarini

	ilmiy tadqiqot ishlari, Inson resurslarini boshqarish va iqtisodiyot tarmoqlarining boshqa sohalariga tadbiiq etish maqsadga muvofiqdir. VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari (Educational technologies and); methods: ma'ruzalari; kompyuter texnologiyasi asosida-slaydlar namoyishi. amaliy mashg'ulotlar; laboratoriya usulida olib boriladi plastik usullar; albom-chizma interfaol keys-stadilar; guruhlarda ishlash; klaster taqdimotlarni qilish; individual loyihalari; jamoa va kichik guruh bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalari.
4	VII. Kreditlarni olish uchun talablar (Requirements for obtaining loans): Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishni topshirish.
5	Asosiy adabiyotlar 1. Abdurahmonova G.Q. Bozorova S.A. Inson kapitali iqtisodiyoti. O'quv qo'llanma. – T.: “Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi” 2022. - 157 b. 2. Abdurahmonov Q.X. Mehnat iqtisodiyoti (nazariya va amaliyot). Darslik. – T.: «Fan», 2019 yil. - 670 b. 3. Valentey S., Nesterov L. Inson salohiyati: yangi hisoblagichlar va yangi ko'rsatkichlar // Iqtisodiyot masalalari. - 1999.-No 2.-S. 90- 102 4. Koritskiy A.V. Inson kapitali nazariyasiga kirish: darslik. 2-niNhr, qo'shing. - Novosibirsk, 2015. - 112 p. Qo'shimcha adabiyotlar 5. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi- T.: O'zbekiston, 2017. - 46 b. 6. O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi: (2011 yil 1 iyulgacha bo'lgan o'zgartish va qo'shimchalar bilan) Rasmiy nashr – O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi. – T.: Adolat, 2011. – 276 b. 7. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: “O'zbekiston”, 2017. 488 b. 8. Mirziyoev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. – Toshkent, O'zbekiston, 2019. 591 b. 9. Mirziyoev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan

	eng oliy bahadir. – Toshkent: O'zbekiston, 2019. 506 b. 10. Mirziyoev Sh.M. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon. – Toshkent: O'zbekiston, 2019. 396 b. 11. Mirziyoev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: “O'zbekiston” nashriyoti 2021.464 b 12. Inson taraqqiyoti. Darslik. i.f.d., prof. Q.X. Abdurahmonov tahriri ostida. – T.: Fan va texnologiya, 2014. – 476 s. 13. Korneychuk, B. V. Runok truda : uchebnik dlya akademicheskogo bakalavriata / B. V. Korneychuk. – 2-ye izd., ispr. i dop. – M.: Izdatelstvo Yurayt, 2018. – 287 s. Axborot manbalari: 14. http: // www.mehnat.uz – O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligining rasmiy sayti. 15. http: // www.mineconomy.uz – O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va sanoat vazirligining rasmiy sayti. 16. http: // www.mf.uz – O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligining rasmiy sayti. 17. http: // www.edu.uz – O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining rasmiy sayti 18. http: // www.markaz.uz- O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus vazirligi O'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi markazining rasmiy sayti 19. http: // www.stat.uz – O'zbekiston Respublikasi Statistika bo'yicha davlat qo'mitasining rasmiy sayti. 20. http: // www.migration.uz – O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi Tashqi migratsiya masalalari bo'yicha agentlikning rasmiy sayti 21. http: // www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligining qonunchilik hujjatlari sayti. 22. http: // www.ilo.org – Xalqaro mehnat tashkilotining rasmiy sayti.
6	Termiz davlat universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.
7	O'quv dasturi Termiz davlat universiteti o'quv-uslubiy Kengashining 2024 yil “26” 06 dagi 11-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8	Termiz dlat universiteti rektorining 2024 yil “ ” dagi _____ sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan. Fan/modul uchun ma'sullari: S.Toshaliyeva-TerDU “Raqamli iqtisodiyot,biznes boshqaruv va ekonometrika” kafedrasi mudiri,PhD.,dotsent